

ASPECTE PRIVIND VIAȚA SOCIAL-ECONOMICĂ ÎN COMITATUL SOLNOCUL DE MIJLOC ÎN DECENIUL OPT AL SECOLULUI AL XVIII-LEA

Prezentul material își propune să înfățișeze aspecte legate de viața social-economică a comitatului Solnocul de Mijloc cu șapte ani înainte de izbucnirea mării răscoale conduse de Horea, Cloșca și Crișan. Pe baza unor documente inedite, constând în șaptezeci și nouă de tabele de impunere din anul 1777, vom încerca să schițăm elementele esențiale ale prefacerilor ce au cuprins satele de pe văile Someșului și Sălașului angrenate și ele în planul reformelor inițiate în Transilvania de Maria Tereza în deceniile șapte și opt ale secolului al XVIII-lea. Împărăteasa Maria Tereza, peste capul guvernului (guberniului) Transilvaniei și chiar al Căpitaniei aulice, folosind atașamentul unor comandanți militari a dorit mai ales după eșecul suferit în celelalte provincii ale imperiului, unde ordinea ei de reforme agrare, prin opoziția mării nobilimi, nu puteau fi aplicate, să impună în Transilvania un minimum de reforme prin care să ușureze viața țăranimii iobage, exploatate excesiv de către marea nobilime. Reformele tereziene ca și cele iozefine de mai târziu, urmăreau mai multe țeluri: ținerea în șah a marilor magnăți latifundiați, stăvilirea băjeniei țăranimii române nemulțumite spre Moldova și Țara Românească, atragerea cât mai multor români la unirea cu biserica Romei și recrutarea de ostași de elită, țărani români fiind recunoscuți ca buni luptători.¹

Grija pentru soarta țăranimii iobage pornește în primul rând din interesele economice și fiscale ale imperiului. În lupta pentru supunerea nobilimii, monarhia putea folosi la nevoie masele producătoare și contribuabile.² Iobăgimea reprezenta „nu numai baza producției și veniturilor statului, dar și amenințarea cu care putea fi constrânsă la fidelitate nobilimea.”³ Puterea centrală își arată tot mai fățiș interesul pentru problemele iobăgimii, pentru opoziția sa față de nobilime. Deschizându-i posibilitatea de a apela la forurile sale, până la Curtea imperială de la Viena, monarhia „caută contactul direct cu iobagul și cu intenția de a-l face mai util în stat, dar și cu gândul de a-l transforma într-un instrument politic.”⁴ Curtea vieneză era mereu preocupată de a-și asigura simpatia țăranimii române, majoritară în Transilvania, fără intenția de a tulbura în fondul lor raporturile feudale.

În concepția monarhiei habsburgice din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, trebuia luată atitudine față de nobilimea neproductivă și necontribuabilă, de unde a izvorât interesul pentru reglementarea rapor-

¹ *Rev. Arh.*, 4, 1977, p. 422.

² D. Prodan, *Supplex Libellus Valachorum*, București, 1984, p. 229.

³ *Idem*.

⁴ *Din Istoria Transilvaniei*, I, București, 1960, p. 181—182; *Ist. Rom.*, III, București, 1964, p. 727—729; D. Prodan, *op. cit.* p. 229—232.

turilor feudale dintre stăpînul feudal și supușii săi, care pînă la urmă vor cere și impunerea unor categorii de nobili, dar și acestea vor fi abordate nu cu intenția de a desființa raporturile feudale, ci doar de a le îndrepta.⁵

În atenția monarhiei va sta în permanență sistemul fiscal, acesta constituind principalul mijloc de asigurarea a nevoilor vistieriei imperiale; reglementările fiscale avînd drept scop creșterea numărului impozabililor și impunerea mereu sporită a acestora. La întocmirea tabelelor de impunere se aplica „Sisthema Bethlenianum” din 1754, care cu modificările din 1763 („Sisthema Buccowanum”) și din 1769 („Sisthema Bruckenthalianum”) în esență „a rămas în vigoare pînă la căderea feudalismului în Transilvania.”⁶

Pe teritoriul actualului județ Sălaj, în părțile Codrului, Chioarului și în zonele Someșene cu o populație în marea sa majoritate românească, raporturile stăpîn-iobag în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea nu se deosebeau prea mult de cele din Transilvania propriu-zisă. Nedreptățile și abuzurile de tot felul se constituiau într-un fapt continuu, iar bunul plac al stăpînului feudal era cel care impunea obligațiile iobagului, neținînd seama de reglementările în vigoare.⁷

Clasa dominantă în general era scutită de dare, cu toate că monarhia habșburgică se străduia, să desființeze acest privilegiu. Această tendință a Curții de la Viena explică și faptul că din 1767 figurează în tabelele impozabililor nu numai populația contribuabilă ci și magnații, și așa-zii „nobiles posesionati”. De aceea nobilimea din Transilvania va lupta tot timpul împotriva strădaniei puterii centrale de a înscrie și nobilimea în listele de impuneri. Între anii 1746—1776 țărănimea trebuia să-și îndeplinească sarcinile pe baza ultimului urbanu, fapt ce a creat în permanență nemulțumirea din partea contribuabililor⁸. Țăranii știau că după călătoria lui Iosif al II-lea în Transilvania din 1773 se pregătește o reglementare urbanală, și că stăpînii de moșii căutau să o împiedice prin toate mijloacele. Curtea de la Viena avea nevoie de o reglementare urbanală riguroasă pentru a încasa mai ușor dările, care erau în continuă creștere⁹.

În anul 1775 mai multe sate din ținutul Meseșului și Rezului se răzvrătesc împotriva robotelor excesive și a abuzurilor mării nobilimi. Prilejul a fost alimentat și de publicarea noii ordonanțe „Norma procedendi”. Aceasta venea să precizeze căile judiciare de combatere a exceselor și abuzurilor, la fel și procedura în rezolvarea plîngerilor iobăgești. Între abuzuri erau consemnate și robotele excesive. Pe de altă parte combatea tratamentul aspru, cruzimile domnilor pămîntești, bătăile fără cumpăt, punerile la „rituri”, închisorile și alte chinuri corporale. De asemenea se prevedea că pîra împotriva încălcărilor legii „nu o va face direct supusul, ci prin cei care sînt obligați prin lege să-l apere împotriva opresiunii.”¹⁰. Satele se răzvrăteau unul după altul și mișcarea putea să ia proporții îngrijorătoare pentru nobilime și guvernul Transilvaniei, de aceea noul guvernator Samuel Bruckenthal va face tot ce-i va sta în putință pentru a preveni această stare de lucruri. O comisie guvernamentală în frunte cu Heydendorf, care-l însoțise pe Iosif al II-lea pe o parte din drumul său prin Transilvania, s-a deplasat în zonă pentru a analiza starea de lucruri de aici. Comisia va constata cu consternare mizeria în

⁵ D. Prodan, *op. cit.* p. 432.

⁶ Al. Csetri, Șt. Imreh, în *Populație și societate*, Cluj, 1972, p. 142; 7. *Rev. Arh.*, 4, 1977, p. 423.

⁷ *Izvoarele răscoalei lui Horea, seria B, izvoare narative 1773—1783*, București, 1983, p. 351.

⁸ Al. Csetri, Șt. Imreh, *op. cit.*, p. 143.

⁹ I. Z. Tóth, *Mișcări țărănești din Munții Apuseni pînă la 1848*, București, 1955, p. 143.

¹⁰ D. Prodan, *Răscoala lui Horea, I*, p. 78; *Rev. Arh.*, 6, 1944—1945, p. 130—165; *Acta MP*, 4, 1980, p. 139—149.

care se zbate țărănimea, care între timp fusese „pacificată fără menajamente.”¹¹ Încă în timpul vizitei sale în Transilvania, Iosif al II-lea îi propune Mariei Tereza un nou sistem de impunere, care să-l înlocuiască pe cel în vigoare supus în permanență corupției și evaziunii fiscale. Brukenenthal a cunoscut carentele acestui sistem, motiv pentru care după alegerea sa în funcția de guvernator în 1774, se va strădui să reorganizeze administrația și să instituie un nou sistem de impunere, care să satisfacă programul reformelor iluministe inițiate de monarhie.¹² Vechiul sistem fiscal era marcat de diferența dintre numărul real de locuitori și cel trecut în registrele oficiale întocmite de conscriptori. Nu o dată erau scutiți țărani înstăriți și mici nobili, care-i mituiau pe funcționari. În consecință aceștia treceau în sarcina altor țărani darea de drept a micilor nobili și a celor înstăriți.¹³

Pornind de la aceste realități se va executa în Comitatul Solnocul de Mijloc recenzarea fiscală pe baza ordinului guberniului emis cu Nr. 3530 pe 1777. La 18 mai 1777 este anunțat din Zalău baronul Samuel Brukenenthal, guvernatorul Transilvaniei, că în comitatul Solnocul de Mijloc s-a executat recenzarea contribuabililor, iar la 15 iulie se va pune rezoluția guberniului pe actele întocmite.¹⁴

Potrivit ordinului Guberniului Transilvaniei se va trece pentru fiecare localitate numărul familiilor contribuabile, urmărindu-se evitarea abuzurilor și abaterilor de la aplicarea instrucțiunilor guvernatorului Samuel Brukenenthal, care fusese însărcinat în anul 1777 de către Maria Tereza cu „reforma legilor și tratărea bună a iobagilor.”¹⁵

Conform ordinului imperial Brukenenthal urmărește cu multă atenție problema impozitelor. Reforma realizată de acesta însemna un progres deși nu era scutită de „unele defecte.” Marea însemnătate a acestui sistem de impunere constă în faptul că taxa socotită pe cap „capitația” nu era ca înainte egală pentru toți locuitorii, ci era fixată în proporție cu averea contribuabilului. Masa contribuabililor a fost împărțită în clase după averea lor, așa încît și taxele variau de la 1 la 27 de florini. Pentru o casă se plătea anual 5% din valoarea ei efectivă, iar după leafă se plătea 10%.¹⁶

În stabilirea impozitului funciar se ținea seama de cantitatea și calitatea pămîntului (classis), de numărul de animale și distanța față de piețele de desfacere. Astfel impozitul plătit de contribuabili consta din două părți, și anume: un impozit plătit după puterea economică a gospodăriei impuse (cantitatea și calitatea pămîntului, numărul de animale, etc.) numit „facultas” precum și impunerea persoanei propriu zise prin taxa capului („taxa capitis”).¹⁷

Unitatea de măsură pentru pămînt în tabelele de impunere pe anul 1777 era iugărul, deși în general se folosea cîbla (agrorum cubulus), care era impusă între 8 și 20 de creițari (crucri), în funcție de clasa în care era încadrat, iar pentru fînețe, unitatea de măsură era o suprafață de teren, care dădea o producție de un car de fin. În comitatul Solnocul de Mijloc, din cele 79 de localități, care fac obiectul prezentului material, numai 17 au teren arabil de categoria 3-a, restul de 62 fiind încadrate în terenurile de categoria I-a. Cele 17 localități din prima categorie sînt: Aluniș, Arduzel, Băsești, Benesat, Biușa, Cheud, Cheud-Cetate, Girdani, Jibou, Minău, Năpradea, Sălsig, Someș-Guruslău, Someș-Odorhei, Ulmeni, Tohat și Tranș¹⁸, care posedau terenuri arabile în lunca Someșului. În plasele Cehu Silvaniei și Zalău pămîntul era mai puțin productiv, cuprinzînd terenuri în pantă cu producții modeste în condițiile folosirii uneltelor cu randament scăzut și a unor metode agrotehnice specifice secolului al XVIII-lea, cînd asolamentul cu pîrloagă avea extindere mare.

¹¹ C. Sassu, *În jurul reformei agrare din Transilvania, Mărturiile unui împărat*, p. 345.

¹² R. Kutschera, *Guvernatorii Transilvaniei*, Sibiu, 1943, p. 83—89.

¹³ Al. Csetri, *Șt. Imreh, op. cit.*, p. 145.

¹⁴ Arh. Stat. Cluj, *Fond Solnocul de Mijloc*, Cota 50, Dosar, I.

¹⁵ *Anuarul Institutului de Istorie Cluj*, IX, (1943—1944), Sibiu 1944, p. 232.

¹⁶ *Idem*, p. 229—230.

¹⁷ Al. Csetri, *Șt. Imreh, op. cit.*, p. 143—144.

¹⁸ Arh. Stat. Cluj, *Fond Solnocul de Mijloc*, Cota 50—51, Dosar I—II, Fasciculele: 2, 8, 14, 15, 16, 27, 29, 59, 78, 79,

Suprafața terenului arabil varia de la sat la sat și de la o categorie socială la alta în funcție de starea acesteia. În Arduzel terenul arabil conșoris era de 1—9 iugăre, finatul de 1—4 care de fin, la Jibou 1—5 iug. arător și 2—3 care de fin,¹⁹ la Panic 1—4 iug. arător și 1—2 care de fin,²⁰ Chilioara 1—4 iug. arător și 1—4 care de fin²¹, Hereclean 1—3 iug. arător și 1—6 care de fin,²² Bocșa 1—3 iug. de arător și 3—4 care de fin, Dobrin 2—4 iug. arător și 3—4 care de fin, etc.²³ Suprafețele arabile mai întinse aveau micii nobili și unii iobagi, dar peste tot se constată o fărîmîțare a sesiilor prin sporul demografic și moșteniri pe de o parte, și acapararea unor suprafețe de către marea nobilime pe de altă parte.

Cu toate că se căuta o impunere a contribuabililor cît mai riguroasă, se constată și de data aceasta, solidaritatea țărănească, care le-a permis acestora folosirea metodei tăinuiri față de organele comitatense în timpul efectuării recensămintelor fiscale.²⁴

Viile sînt conșcrise separat cele vechi de cele noi (de curînd plantate) și sînt impuse după producția în vedre (urne) de vin. În multe sate nu există vii ca de exemplu în: Asuaju de Sus, Bîrsa, Bulgari, Cheud, Dominin, Înău, Traniș, Sălsig, etc.²⁵ Suprafețe mai mari cultivate cu vie se găseau la: Cristur, fiind impuse $88 \frac{1}{2}$ vedre de vin, Naimon (70 vedre, Dioșod

$\left(103 \frac{1}{2} \text{ vedre}\right)$, Nadișul Hododului $\left(142 \frac{1}{2} \text{ vedre}\right)$, Doba Mare $\left(56 \frac{3}{4} \text{ vedre}\right)$, Lelei $\left(131 \frac{1}{4} \text{ vedre}\right)$, Cehu Silvaniei $\left(343 \frac{1}{2} \text{ vedre}\right)$ ²⁶, etc.

Nevoia de animale de tracțiune (boi și cai), pentru că pămîntul se lucra cu plugul de lemn tras de 4—8 boi, ca și cărașuile (la transportul sării și a lemnului) de la mari distanțe, nevoile casnice (carne, lapte, lînă) și dările în animale mereu în creștere, fac ca în satele conșcrise să figureze un număr mare de animale: 6597 boi, 4809 vaci, 3630 oi, 10790 de porci, 1294 capre, 1294 junci și juninci și 909 stupi.²⁷

În multe localități ca: Ariniș, Bulgari, Cristur, Creaca, Hereclean, Jibou, Hodod, Panic, Nadișul Hododului, Deja, Mineu, Someș Guruslău, Tohat, Sălățiș, Verveghiu, Ulmeni și Zalău²⁸ oile nu sînt conșcrinite fie din cauza lipsei de izlaz, fie din cauza dărilor mari, care se plăteau după ele către stăpînii de pămînt²⁹. În alte localități ca de exemplu în: Asuaju de Sus, Cehu Silvaniei, Firminiș și Traniș numărul oilor este destul de mic³⁰.

În privința porcilor, numărul e mare în toate satele, aceștia constituind principală sursă de carne atît pentru țaran cît și pentru nobil (carnea de porc putînd fi conservată ușor), și totodată, din porci se plătea dare iobăgească³¹. În zona Solnocului de Mijloc existau întinse păduri cu ghindă și jir unde se puteau îngîrșa porcii.

Cu toate că în majoritatea satelor nu sînt conșcrinați stupii, există și localități unde umărul acestora atinge cifra zecilor ca de exemplu în Arduzel (26), Panic (46), Bocșa (I), Cristur (14), Dobrin (24), Mineu (15), Zalău (84), Cheud (16), Horoatu Cehului (18), Vădurele (23), Cehu Silvaniei (39), Sălățiș (19), Lelei (26),

¹⁹ *Idem*, Fasc. 78.

²⁰ *Idem*, Fasc. 76.

²¹ *Idem*, Fasc. 75.

²² *Idem*, Fasc. 74.

²³ *Idem*, Fasc. 65.

²⁴ I. Z. Toth, *op. cit.* p. 106.

²⁵ Arh. Stat. Cluj, Fond Solnocul de Mijloc, Cota 50—51, Fasc. 7, 17, 31, 46, 68.

²⁶ *Idem*, Fasc. 23, 26, 32, 62, 67.

²⁷ *Idem* Fasc. I—79.

²⁸ *Idem*, Fasc. 12, 20, 27, 47.

²⁹ Arh. Stat. Sălaj, Fond I. Ardeleanu Senior, Cota 1963/1785 și pachet 44

³⁰ Arh. Stat. Cluj, Fond Solnocul de Mijloc, Cota 50—51, Fasc. 2, 58.

³¹ Rev. Arh., 3, 1986, p. 302; D. Prodan, *Răscala lui Horea*, I, p. 73—94.

Tămășești (32), Motiș (29), Asuaju de Jos (36), Minău (25) și Ulciug (23)³². Multe albine existau la curțile marilor nobili, dar acestea nu sînt cuprinse în tabelele impozabililor. Țăranii creșteau albine pentru că mierea constituia un medicament valoros în medicina populară și în același timp era principalul mijloc de obținere a alimentelor dulci.

Pentru animale impozitul se percepea după cum urmează: pentru un bou sau cal, 24 creițari; pentru o vacă, 20 creițari; pentru un junc sau junică 15 creițari; pentru o oaie, capră sau un stup 3 creițari, iar pentru un porc 5 creițari³³.

În privința categoriilor de impozabili sînt conșcriși nobilii mici (nobili de o sesie), iobagii (colonii), libertinii, jelerii (inquilini), la fel și văduvele acestora, care plăteau taxa „capitis” (capitația); de aceea fiind scutite slujile. Tabelele din anul 1777 pentru Comitatul Solnocul de Mijloc mai cuprind: externiști (extranei), persoane fără de pămînt (impossessiones), populație migratorie (vagod, vagorum), slugi, servitori și țișani; la aceștia din urmă specificindu-se dacă sînt cu domiciliu stabil sau migratorii (vagod tiganorum, Zinganorum). Pentru orașul Zalău sînt consemnați un număr de 552 de orășeni (civium)³⁴.

Documentele vremii semnalează în unele sate din Solnocul de Mijloc în deceniul opt al secolului al XVIII-lea fugari din Munții Apuseni, ca urmare a expropriilor și luării vechilor drepturi ale moșilor de pe pămînturile domeniiale³⁵.

În cele 75 de sate pentru care avem documente relative la impunerea fiscală pe anul 1777, numărul total al nobilimii impuse (nobili mici, nobili de o sesie) este destul de mare atîngînd cifra totală de 708, din care 108, văduve de nobili. Satele cu cei mai mulți nobili impozabili erau: Deja cu 43, Doba de Jos cu 44, Cheud cu 40, Domnin cu 34, Cristur cu 57 și Verveghiu cu 64³⁶. Iobagii din aceste localități au statut de iobagi urbariali, sarcinile lor iobăgești fiind de regulă mai mici decît în satele cu iobagi alodiați. În cele două orașe din comitat Cehu Silvaniei și Zalău sînt conșcriși un număr de 39 și respectiv 110 nobili impozabili³⁷.

În 10 localități au fost înregistrați un număr de 60 de libertini impuși, dintre care: 30 în Ariniș, 12 în Benesat, cîte 4 în Biușa, Bîrsău de Sus și Năpradea, 2 în Ormeniș și cîte unu în Brebi, Horoatu Cehului, Gîrcei și Traniș³⁸.

Numărul total al iobagilor impuși în cele 79 de sate este 3054, dintre care 244 sînt văduve de iobagi (ele beneficiau de o reducere a taxelor), iar al jelerilor de 1773, dintre care 63 văduve de jeleri, care de asemenea erau impuse cu sume mai mici. Se poate deduce că din numărul total de 3938 familii impozabile peste 77% sînt familii de iobagi și jeleri. Localitățile cu cei mai mulți iobagi erau: Chelița cu 51, Cheud-Cetate cu 67, Cehu Silvaniei cu 115, Domnin cu 55, Hodod cu 50, Jibou cu 66, Năpradea cu 150, Sălsig cu 65, Someș Odorhei cu 60, Traniș cu 61, etc.³⁹. Între localitățile cu mulți jeleri sînt consemnate: Aluniș cu 51, Asuaju de Sus cu 59, Biușa cu 52, Cuceu cu 61, Mineu cu 62, etc.⁴⁰.

Capitația pentru micii nobili era de 4 florini, iar văduvele acestora plăteau 2 florini, la fel ca și iobagii. Jelerii plăteau în general 3 florini și 30 de creițari, iar văduvele lor 2 florini. În tabele se vor comite și abateri de la regulile gene-

³² Arh. Stat. Cluj, *Fond Solnocul de Mijloc*, Cota 50—51, Fasc. 3, 17, 20, 47, 77.

³³ Al. Csetri, *Șt. Imreh, op. cit.* p. 143—146.

³⁴ În cele 79 de sate recenzate, tabelele cuprind un număr de 204 capi de familie, care au domiciliat în alte localități decît cele în care lucrează. Satele cu mulți externiști sînt: Deleni, Doba Mare și Deja. Tabelele consemnează și persoane total lipsite de pămînt „imposesionis” (fără de sesie), numărul total al acestora în cele 79 de localități fiind de 29, dintre care în Sălățiș 7, în Cristur 5, și în Lelei 3.

³⁵ I. Z. Toth, *op. cit.* p. 141.

³⁶ Arh. Stat. Cluj, *Fond Solnocul de Mijloc*, Cota 50—51 Fasc. 12, 15, 35.

³⁷ *Idem*, Fasc. 8, 26, 29, 47.

³⁸ *Idem*, Fasc. 38, 54.

³⁹ *Idem*, Fasc. 8, 13, 35, 78.

⁴⁰ *Idem*, Fasc. 14, 55.

rale pentru că averea contribuabililor variază de la sat la sat. În funcție de această și darea pe venit („proventus privati“) se deosebea de la o localitate la alta⁴¹.

Sarcinile fiscale alături de iobagii propriu-ziși le suporta cealaltă mare categorie de supuși, jelerii (inquilinii), care de obicei aveau părți de sesii extrem de mici sau nu posedau nici loc de casă, trăind în casele altora, dar nu erau legați de pământul pe care-l cultivau. Ei se așezau pe o moșie în mod obișnuit cu un contract și îndeplinindu-și obligațiile, legal aveau dreptul să se mute⁴².

Alături de obligațiile față de marca nobilime (magnați) în produse (dijme și dări) și în muncă (robota), obligațiile fiscale ale iobagilor și jelerilor erau extrem de grele cu șapte ani înaintea răscoalei lui Horea, chiar dacă era impusă și mica nobilime, care în fact, ca și situație socială, nu se deosebea prea mult de iobăgimea de rînd. Nemulțumirile maselor producătoare vor crește de la un an la altul și drept urmare răzmerițele se vor ține lanț în comitatul Solnocul de Mijloc pînă la izbucnirea mării răscoale din anii 1784—1785.

Acest recensămînt fiscal din anul 1777 din comitatul Solnocul de Mijloc reflectă în parte măsurile întreprinse de monarhia habsburgică pentru a îndrepta starea de lucruri din societatea transilvană în deceniul opt al secolului al XVIII-lea în care pauperizarea țărănimii cauza prejudicii statului austriac, atît în privința veniturilor sale cît și sub raportul puterii politice și militare. De aceea, Curtea de la Viena încearcă să reglementeze raporturile dintre stăpînii de pămînt și iobagi cu scopul de a împiedica abuzurile nobilimii, a limita robota, a împiedica cîmpirea pămînturilor țărănești, pentru ca astfel țărănimii să poată contribui într-o mai mare măsură la susținerea sarcinilor statului. Impunerea unei părți a nobilimii va duce la o reacție de împotrivire a acesteia față de stat ce se va solda cu un compromis între Curtea imperială și nobilime în dauna țărănimii, menținîndu-se și mai departe sarcinile feudale în aceeași situație, dar sporindu-le pe cele fiscale⁴³.

Studierea celor 79 de tabele de impunere pe anul 1777 din comitatul Solnocul de Mijloc ne dă posibilitatea să cunoaștem în linii generale categoriile sociale din această parte a Transilvaniei, numărul contribuabililor din localitățile conscrise, obligațiile lor fiscale, dinamica folosirii pămîntului, numărul animalelor domestice din gospodăriile țărănești și chiar onomastica vremii. Acest material documentar este o sursă valoroasă de informație pentru cei ce doresc să întocmească monografiile localităților conscrise în anul 1777.

IOAN CIOCIAN

⁴¹ AIIA, 9, 1966, p. 109—127; D. Prodan, *Les migrations des Roumains au dela des Carpathes au XVIIIe me siècle*, Sibiu, 1965, p. 102.

⁴² *Din Istoria Transilvaniei*, I, p. 175—181; D. Prodan, *Iobăgia în domeniul Băii de Arieș 1770, Cluj*, 1948, p. 20—33.

⁴³ *Din Istoria Transilvaniei*, I, București, 1960, p. 181—184.

Situația socială a contribuabililor pe localități în anul 1777

Nr. crt.	Localitatea	Nobili impozabili	Văduve de nobili	Libertini	Iobagi	Văduve de iobagi	Jeleri	Văduve de jeleri	Externești	Migratorii (oameni ce se deplaseau din sat în sat)	Țigani	Orășeni	Persoane lipsite de pământ (imposiones)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Aghireș	—	—	—	28	1	34	2	—	8	—	—	—
2	Aluniș	—	—	—	42	4	47	4	—	—	1	—	—
3	Asuaju de Jos	6	1	—	18	3	9	1	—	—	—	—	—
4	Asuaju de Sus	8	2	—	22	5	31	2	1	—	1	—	1
5	Arduzel	—	—	33	4	32	2	—	—	—	—	—	—
6	Ariniș	—	—	30	9	2	18	—	—	—	—	—	—
7	Archid	—	—	—	18	2	5	—	—	1	—	—	—
8	Băsești	7	1	—	27	1	19	—	—	2	1	—	3
9	Benesat	—	—	12	11	—	20	2	—	—	—	—	—
10	Birsa	6	1	—	13	—	25	—	1	—	1	—	—
11	Birsău de Jos	5	1	—	20	—	12	1	—	—	1	—	—
12	Birsău de Sus	—	—	4	18	2	57	2	—	—	1	—	—
13	Biușa	—	—	4	27	3	48	4	1	—	1	—	—
14	Bocșa	12	1	—	21	1	12	1	—	—	—	—	—
15	Brebi	—	—	1	26	1	10	—	—	—	—	—	—
16	Bulgari	6	3	—	18	1	17	—	—	—	—	—	—
17	Cehu Silvaniei	31	8	—	108	11	29	1	4	—	5	—	1
18	Cheud	38	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
19	Cheud—Cetate	—	—	—	57	10	26	4	—	—	1	—	—
20	Chelița	7	1	—	44	7	14	2	—	—	1	—	—
21	Chilioara	—	—	—	21	—	34	3	—	2	—	—	—
22	Ciglean	—	—	—	14	3	20	—	—	—	—	—	—
23	Coșei	6	—	—	20	2	25	1	—	1	—	—	—
24	Creaca	—	—	—	22	1	8	—	—	—	—	—	—
25	Cristur	50	9	—	6	—	7	2	—	—	—	—	5
26	Crîșeni	—	—	—	26	—	24	1	—	1	—	—	—
27	Cuceu	4	—	—	51	60	1	—	—	4	—	—	—
28	Deja	42	1	—	2	2	10	—	17	—	—	—	—
29	Deleni	—	—	—	13	2	22	—	30	—	—	—	—
30	Doba Mică	—	—	—	7	—	6	—	—	2	—	—	—
31	Doba Mare	23	7	—	4	1	11	—	10	1	—	—	—
32	Doba de Jos	36	—	—	8	—	7	—	4	—	—	—	—
33	Dobrin	—	—	—	19	2	46	1	—	—	—	—	—
34	Domnin	29	5	—	50	5	27	1	—	1	—	—	1
35	Dioșod	36	2	—	26	2	26	4	5	1	—	—	—
36	Fetindia	—	—	—	14	2	8	—	—	—	—	—	—
37	Firminiș	—	—	—	25	3	6	—	—	1	—	—	—
38	Gircei	1	—	—	46	2	9	2	—	1	4	—	—
39	Girdani	—	—	—	43	5	27	3	—	—	1	—	1
40	Hereclean	—	—	—	46	—	32	—	—	—	—	—	—
41	Hodod	—	—	—	45	5	29	5	—	—	12	—	1
42	Horoatu Cehului	—	—	1	40	4	32	1	2	—	1	—	—
43	Husia	—	—	—	13	—	8	—	—	3	—	—	—
44	Inău	—	—	—	25	1	30	—	—	—	—	—	—

(Continuare)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
45	Jac	—	—	—	42	6	20	—	—	—	—	—	—
46	Jibou	—	—	—	63	3	6	3	—	1	2	—	—
47	Lelei	44	4	—	16	7	19	2	—	—	1	—	3
48	Motiș	—	—	—	24	2	22	1	—	—	—	—	—
49	Mirșid	—	—	—	16	3	9	—	—	—	—	—	—
50	Minău	—	—	—	50	9	50	3	2	—	2	—	2
51	Mineu	18	3	—	8	—	60	2	—	—	2	—	2
52	Nadișu Român	4	2	—	60	3	22	3	—	—	—	2	3
53	Nadișu Hododului	—	—	—	40	4	6	1	—	—	—	—	—
54	Naimon	23	5	—	—	—	5	1	3	—	—	—	—
55	Năpradea	—	—	4	139	11	21	2	—	—	2	—	—
56	Noțig	16	1	—	61	6	27	2	—	—	1	—	—
57	Ortelec	1	—	—	56	4	59	3	—	—	—	—	—
58	Panic	12	4	—	31	3	15	3	—	—	—	—	—
59	Popeni	—	—	—	38	1	4	1	—	1	5	—	—
60	Prodănești	—	—	—	13	1	7	—	—	—	—	—	—
61	Rona	—	—	—	41	2	1	—	—	—	—	—	—
62	Sălățiș	7	3	—	6	1	21	2	2	—	—	—	2
63	Sălsig	13	3	—	64	1	22	3	—	2	—	—	—
64	Someș Guruslău	—	—	1	49	2	8	—	—	—	—	—	—
65	Someș Odorhei	—	—	—	52	8	42	1	—	—	3	—	1
66	Someș Uileac	—	1	—	21	2	70	10	—	—	2	—	1
67	Stăncraiu Silvaniei	20	2	—	—	—	3	1	—	2	—	—	—
68	Soinuș	—	—	—	45	7	6	—	—	—	2	—	—
69	Ulciug	—	—	—	26	2	24	2	—	—	—	—	—
70	Ulmeni	—	—	—	34	6	15	2	—	—	1	—	—
71	Urmeniș	—	—	2	4	—	6	1	1	—	—	—	—
72	Tămășești	1	1	—	26	—	18	—	—	—	—	—	—
73	Tohat	—	—	—	17	—	9	—	—	—	—	—	—
74	Traniș	—	—	—	63	8	8	1	—	—	1	—	—
75	Turbuța	—	—	—	25	1	3	—	—	—	—	—	—
76	Vădurele	—	—	—	16	—	20	—	—	—	—	—	—
77	Vicea	—	—	—	—	—	21	—	—	14	—	—	—
78	Verveghiu	59	5	—	—	—	2	1	18	—	—	—	—
79	Zalău	84	26	—	1	—	—	—	21	38	21	552	—

Tabel nominal cuprinzînd impunerea pe terenul agricol

Nr. crt.	Localitatea	Numărul familiilor impuse	Categorია terenului	Teren arabil în iugăre	Pînaț în care de fin	Vie impusă în urne	Capitația		Suma	
							Florini	Crețari	Florini	Crețari
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Aghireș	64	4	$87\frac{1}{4}$	$130\frac{1}{2}$	$41\frac{1}{4}$	153	15	295	5
2	Aluniș	98	3	197	119	$12\frac{1}{2}$	207	52	445	31
3	Asuaju de Jos	37	4	$46\frac{1}{2}$	$52\frac{3}{4}$	—	73	36	128	49
4	Asuaju de Sus	72	4	$98\frac{3}{4}$	$142\frac{3}{4}$	—	158	44	289	1
5	Arduzel	71	3	176	$115\frac{1}{2}$	39	160	45	389	23
6	Ariniș	49	4	$69\frac{1}{2}$	$84\frac{3}{4}$	—	138	—	216	54
7	Arghid	25	4	48	$74\frac{3}{4}$	$39\frac{1}{2}$	48	30	139	42
8	Băsești	58	3	59	74	1	121	—	203	8
9	Benesat	44	3	69	$44\frac{3}{4}$	—	107	30	198	27
10	Bîrsa	39	4	26	$63\frac{1}{4}$	—	85	15	172	29
11	Bîrsău de Jos	46	4	$75\frac{1}{4}$	104	1	118	—	225	24
12	Bîrsău de Sus	84	4	$92\frac{1}{4}$	134	—	196	30	356	18
13	Biușa	88	3	$136\frac{1}{2}$	$98\frac{1}{2}$	29	188	4	390	44
14	Bocșa	48	4	$51\frac{1}{2}$	$121\frac{3}{4}$	10	107	15	228	22
15	Brebi	38	4	$65\frac{1}{2}$	$74\frac{1}{2}$	—	82	30	175	30
16	Bulgari	45	4	63	$52\frac{3}{4}$	—	109	—	177	8
17	Cehu Silvaniei	189	4	$261\frac{1}{4}$	$247\frac{1}{2}$	$343\frac{1}{2}$	405	30	898	58
18	Cheud	42	3	$35\frac{1}{2}$	24	—	142	—	219	5

(continuare)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
19	Cheud-Cetate	97	3	29	$75\frac{1}{2}$	—	177	15	345	38
20	Cheliuța	76	4	$182\frac{1}{2}$	156	$68\frac{1}{2}$	234	52	530	8
21	Chilioara	57	4	95	132	31	124	30	280	11
22	Ciglean	20	4	$32\frac{1}{4}$	$28\frac{1}{4}$	—	35	—	83	—
23	Coșei	55	4	$74\frac{1}{2}$	105	$33\frac{1}{4}$	122	30	257	44
24	Greaca	31	4	42	$45\frac{1}{2}$	—	30	64	133	59
25	Cristur	74	4	$100\frac{1}{4}$	129	$88\frac{1}{2}$	205	—	374	41
26	Crișeni	41	4	56	$78\frac{1}{4}$	—	103	30	196	58
27	Cuceu	118	4	125	$182\frac{1}{2}$	$13\frac{1}{2}$	276	45	510	5
28	Deja	75	4	$33\frac{3}{4}$	$38\frac{1}{4}$	$26\frac{1}{2}$	145	—	221	16
29	Deleni	37	4	58	$62\frac{1}{4}$	70	84	22	187	36
30	Doba Mică	13	4	15	$20\frac{3}{4}$	$4\frac{3}{4}$	26	—	53	11
31	Doba Mare	47	4	$61\frac{3}{4}$	$73\frac{3}{4}$	$56\frac{3}{4}$	131	30	232	27
32	Doba de Jos	45	4	$72\frac{3}{4}$	$72\frac{1}{2}$	64	142	45	263	31
33	Dobrin	64	4	$121\frac{3}{4}$	$162\frac{1}{2}$	$2\frac{3}{4}$	163	51	334	3
34	Domnii	118	4	$143\frac{1}{4}$	$143\frac{3}{4}$	—	281	45	481	11
35	Dioșod	97	4	$108\frac{3}{4}$	$133\frac{3}{4}$	$103\frac{1}{2}$	234	—	439	6
36	Petindia	24	4	28	$37\frac{1}{2}$	$4\frac{1}{4}$	51	—	100	42
37	Firminiș	35	4	$45\frac{3}{4}$	$67\frac{1}{4}$	—	65	—	147	—
38	Gîrcei	57	4	$143\frac{1}{2}$	152	$62\frac{1}{2}$	114	30	272	56
39	Girdani	79	3	$102\frac{1}{2}$	$88\frac{1}{2}$	—	105	15	291	33
40	Hereclean	78	4	106	$165\frac{1}{4}$	—	166	15	326	24
41	Hodod	96	4	99	$108\frac{1}{4}$	$99\frac{1}{4}$	186	53	374	56

(continuare)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
42	Horoatu Cehului	78	4	$106\frac{1}{2}$	$108\frac{3}{4}$	$35\frac{1}{4}$	161	7	323	9
43	Husia	24	4	33	$45\frac{1}{2}$	—	48	15	109	31
44	Inău	56	4	62	$70\frac{1}{2}$	—	121	—	207	27
45	Jac	68	4	$174\frac{1}{2}$	$91\frac{1}{4}$	—	138	—	238	3
46	Jibou	78	3	$135\frac{1}{2}$	$100\frac{1}{2}$	$5\frac{1}{2}$	146	—	306	31
47	Lelei	96	4	$121\frac{3}{4}$	$111\frac{1}{4}$	$131\frac{1}{4}$	256	29	483	32
48	Motiș	48	4	95	$121\frac{3}{4}$	—	96	45	206	45
49	Mirșid	28	4	45	$58\frac{1}{4}$	—	59	15	122	45
50	Mînău	112	3	$182\frac{1}{2}$	156	$68\frac{1}{2}$	234	52	530	8
51	Mineu	96	4	$145\frac{1}{2}$	$165\frac{3}{4}$	$32\frac{1}{2}$	239	44	441	20
52	Nadișu Român	97	4	$174\frac{1}{2}$	$148\frac{3}{4}$	$28\frac{1}{4}$	195	15	394	37
53	Nadișu Hododului	51	4	$80\frac{1}{4}$	75	$142\frac{1}{4}$	80	30	233	44
54	Naimon	33	4	$32\frac{1}{4}$	40	$63\frac{1}{4}$	104	30	190	22
55	Năpradea	179	3	$249\frac{1}{4}$	158	323	323	15	657	17
56	Noțig	114	4	143	$147\frac{1}{4}$	$34\frac{3}{4}$	250	45	256	30
57	Ortelec	123	4	$99\frac{3}{4}$	157	$57\frac{1}{2}$	268	45	508	56
58	Panic	68	4	$102\frac{1}{4}$	103	$113\frac{1}{4}$	146	52	325	46
59	Popeni	49	4	$83\frac{1}{4}$	$109\frac{3}{4}$	$4\frac{3}{4}$	91	—	218	32
60	Prodănești	21	4	$19\frac{1}{4}$	22	—	41	—	71	40
61	Rona	44	4	49	$55\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{4}$	24	30	162	50
62	Sălățiș	40	4	$31\frac{3}{4}$	$50\frac{1}{4}$	5	76	—	147	2
63	Sălsig	108	3	$195\frac{1}{2}$	$134\frac{3}{4}$	$28\frac{1}{4}$	220	34	438	23

(Continuare)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
64	Someș Guruslău	60	3	$79\frac{3}{4}$	$96\frac{1}{2}$	$10\frac{1}{4}$	115	15	239	8
65	Someș Odorhei	103	3	$171\frac{1}{2}$	$155\frac{1}{2}$	—	213	30	434	45
66	Someș Uileac	106	4	173	$158\frac{3}{4}$	$78\frac{1}{2}$	218	22	421	41
67	Sincraiu Silvaniei	26	4	54	65	31	83	30	166	14
68	Soimuș	60	4	$78\frac{1}{2}$	$117\frac{1}{2}$	—	113	15	253	43
69	Ulciug	60	4	$99\frac{1}{2}$	$46\frac{1}{2}$	—	126	4	278	51
70	Ulmeni	58	3	112	$84\frac{3}{4}$	$5\frac{1}{4}$	102	30	230	48
71	Urmeniș	13	4	34	41	—	23	30	58	21
72	Tămășești	46	4	$94\frac{1}{4}$	$132\frac{1}{4}$	—	95	—	196	37
73	Tohat	26	3	$55\frac{1}{2}$	$47\frac{1}{2}$	—	53	—	115	35
74	Traniș	80	3	$129\frac{5}{8}$	$106\frac{1}{4}$	—	333	—	265	53
75	Turbuța	29	4	$39\frac{1}{4}$	$36\frac{1}{4}$	—	55	—	118	41
76	Vădurele	36	4	38	35	—	72	22	127	96
77	Vicea	35	4	54	$57\frac{1}{2}$	12	81	22	157	16
78	Verveghiu	64	4	$91\frac{1}{2}$	103	$89\frac{3}{4}$	177	—	315	48
79	Zalău	722	4	$469\frac{3}{4}$	$658\frac{1}{2}$	2420	2131	45	3798	42

Tabel cuprinzând numărul animalelor impuse pe anul 1777

Nr. crt.	Localitatea	Impunerea pe venit (proventus privati)	Boi	Vaci	Junci și juninci	Oi	Capre	Porci	Stupi	Suma totală în florini și creștări
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Aghireș	80	83	62	7	74	25	120	—	135,44
2	Aluniș	15	128	107	27	101	36	187	15	228,9
3	Asuaju de Jos	20	28	38	7	18	5	41	36	51,49
4	Asuaju de Sus	15	48	85	4	165	20	172	34	172,41
5	Arduzel	15	114	90	28	11	13	183	26	220,9
6	Ariniș	—	41	60	7	—	—	77	10	74,54
7	Archid	—	43	32	7	44	—	61	25	86,12
8	Băsești	—	31	59	3	—	—	59	—	76,44
9	Benesat	32,40	57	42	3	19	10	88	8	86,33
10	Bîrsa	8	57	42	16	63	—	87	—	86,2
11	Bîrsău de Jos	20	70	64	5	75	—	136	2	103,6
12	Bîrsău de Sus	20	106	113	19	62	20	239	—	153,18
13	Biușa	5	138	72	8	151	—	144	4	139,9
14	Bocșa	13	76	68	31	96	8	139	13	113,81
15	Brebi	27,20	61	47	14	61	6	144	10	89,33
16	Bulgari	—	48	39	14	—	5	81	4	66,44
17	Cehu Silvanie	63,40	310	189	26	6	4	235	39	461,58
18	Cheud	20	70	41	3	38	6	80	14	72,59
19	Cheud-Cetate	95	111	96	20	95	13	119	16	158,23
20	Chelînta	48	58	62	2	—	22	114	—	123,32
21	Chilioara	3	88	86	20	295	—	97	11	147,53
22	Ciglean	24	24	29	12	59	14	59	—	45,36
23	Coșei	3	103	61	17	94	14	136	13	130,38
24	Creaca	21	47	42	18	—	3	116	—	66,23
25	Cristur	32,40	112	50	9	—	—	134	14	158,11
26	Crișeni	7	73	42	13	62	13	138	4	67,58
27	Cuceu	38,20	156	105	52	204	47	361	10	220,26
28	Deja	20	63	44	2	—	—	40	16	71,58
29	Deleni	5	51	27	15	21	33	114	11	98,26
30	Doba Mică	9	17	9	3	18	2	44	—	24,47
31	Doba Mare	28,20	58	37	7	6	10	79	5	94,45
32	Doba de Jos	58,20	78	27	16	8	—	128	8	116,10
33	Dobrin	63	120	55	14	98	53	295	24	155,42
34	Domnin	10,30	170	99	37	101	25	194	4	191
35	Dioșod	26	143	87	10	36	4	152	18	195,6
36	Fetindia	24,20	35	20	3	39	39	49	—	44,0
37	Firminiș	7	62	55	13	19	—	126	—	79,42
38	Gîrcei	46,20	82	28	6	85	7	166	18	151,8
39	Gîrdani	5	73	67	11	46	30	170	11	132
40	Hereclean	—	105	94	32	—	—	185	2	155,9
41	Hodod	10	125	95	25	—	—	96	12	178,3
42	Horoatu Cehului	20	100	78	18	150	28	196	18	155,38
43	Husia	32,40	46	30	16	12	15	76	13	58,52
44	Inău	36	56	55	3	28	—	97	7	80,51
45	Jac	42,20	63	54	12	52	3	142	—	97,3
46	Jibou	144,40	78	44	20	—	—	103	6	153,1

(Continuare)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
47	Lelei	71,40	130	76	28	69	30	147	26	212
48	Motiș	—	58	60	13	40	—	154	29	104,18
49	Mirșid	7,40	39	36	17	22	11	83	—	60,57
50	Minău	—	128	124	42	43	6	258	25	281,12
51	Mineu	30	145	59	16	40	46	279	15	186,54
52	Nadișu Hododului	—	82	50	2	—	—	95	23	147
53	Nadișu Român	5	163	79	12	50	28	176	4	191,28
54	Naimon	53	55	23	6	10	5	72	7	80,52
55	Năpradea	55	241	161	10	69	18	287	—	317,38
56	Noșig	38,50	129	98	14	109	23	308	—	195,35
57	Ortelec	44,20	206	130	31	22	44	235	7	231
58	Panic	11	86	65	35	—	8	205	46	172
59	Popeni	21,40	84	66	24	106	6	175	9	123
60	Prodănești	7,40	20	22	8	8	—	36	—	29,34
61	Rona	23,20	58	49	28	35	9	108	—	81,26
62	Sălățig	—	41	46	7	—	32	88	19	60,32
63	Sălsig	25	107	102	11	—	—	212	4	205,4
64	Someș Guruslău	12,10	61	54	14	—	12	146	5	118,29
65	Someș Odorhei	35	123	84	10	102	4	249	—	206,57
66	Someș Uileac	15	97	89	21	71	15	140	14	190,43
67	Sincraiu Silvaniei	31	37	21	8	4	6	107	13	78,20
68	Soimuș	14,20	90	85	34	182	18	159	13	134,46
69	Ulcig.	—	121	65	7	74	—	128	23	174,14
70	Ulmeni	—	64	52	17	—	10	107	—	121,30
71	Urmeniș	10	5	11	—	26	—	33	—	25,15
72	Tămășești	26	36	59	10	38	8	139	32	98,13
73	Tohat	—	25	34	3	—	—	75	—	60,2
74	Traniș	—	66	43	2	15	—	108	—	124,5
75	Turbuța	14,40	112	50	90	—	—	134	14	158,11
76	Vădurele	5	42	28	14	28	5	58	23	52,34
77	Vicea	10	48	44	6	47	11	74	8	72,42
78	Verveghiu	60,30	68	32	7	—	—	114	6	129,30
79	Zalău	03	470	293	90	—	4	215	84	1561.

**DES ASPECTS CONCERNANT LA SITUATION SOCIALE ET ÉCONOMIQUE
DU COMITAT SOLNOCUL DE MIJLOC DANS L'HUITIÈME DÉCENNIE
DU XVIIIÈME SIÈCLE**

(Résumé)

On propose de présenter quelques aspects social-économiques du comitat Solnocul de Mijloc à l'approche de la révolte de Horea, Cloșca et Crișan de 1784—1785.

Sur la base des Tables d'imposition de 1777 on peut constater les catégories autrichienne obligés également à l'impôt une partie des nobles a côté des libertins, des serfs, des jelers. On peut aussi constater le mode d'emploi de la terre (arable, paturage, vignobles) et l'élevage du bétail dans les propriétés des habitants du comitat.

Par le nouveau system d'imposition (Systema Brukenthalianum) on cherchait d'éviter les abus et d'inclure dans les rangées des contribuables les catégories exemptées d'impôts avant 1796 car, dans la conception des monarques illuminés, toutes les catégories sociales doivent contribuer aux tâches publiques. D'autre part, par une repartition plus judicieuse des impôts, selon la propriété, on tentait d'éviter une révolte des serfs et des jelers, les plus exploitées (opprimées) catégories sociales dans la Transylvanie a la fin du XVIIème siècle.

Les 79 Tables d'imposition qui constituaient la documentation de cet article représentent un précieux matériel archivistique pour ceux qui se proposent d'étudier la stratification sociale et l'onomastique de la population de cette région de la Transylvanie à la fin du XVIIIème siècle.